

Hyvä vanhempi tai huoltaja!

Olemme koonneet sinulle tietoa suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Lisää tietoa varhaiskasvatuksesta saat omasta asuinkunnastasi.

Lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatus on 0–6-vuotiaille lapsille tarjottavaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää, sitä ohjaavat varhaiskasvatustaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatusta järjestetään suomen, ruotsin ja saamen kielillä.

Lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen ennen kouluikää. Varhaiskasvatuksen tärkeänä tehtävänä on tukea lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhteistyössä vanhempien kanssa. Vanhemmilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta, ja varhaiskasvatus tukee tätä kasvatustyötä. Suomalaisessa varhaiskasvatuksessa lapsi saa leikin, liikkumisen, tutkimisen ja ilmaisun kautta tapahtuvaa opetusta koulutetulta henkilöstöltä. Lapsella on oikeus saada oppimiseensa ja kehitykseensä tarvitsemaansa tukea.

Varhaiskasvatuksen merkitys

Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on tutkimusten mukaan lukuisia myönteisiä vaikutuksia lapselle. Varhaislapsuus on intensiivistä kehityksen ja oppimisen aikaa. Lapsen elämän tapahtumat tuona aikana ovat merkityksellisiä sekä lapsen tämänhetkisen että tulevan elämän kannalta.

Säännöllinen osallistuminen varhaiskasvatukseen antaa lapselle mahdollisuuden oppia suomea tai ruotsia sekä saada uusia ystäviä. Lapsen päivään kuuluvat lisäksi päivän aikana tarjottavat ateriat, lepoa ja ulkoilua.

Lapsella on oikeus leikkiin, oppimiseen, osallisuuteen ja tukeen

Suomalaisen varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta perustuu vahvasti leikkiin ja lapsen osallisuuteen. Leikki on tärkeää lasten oppimiselle, hyvinvoinnille ja sosiaaliselle kehitykselle. Kokemus lapsiryhmään ja varhaiskasvatuksen yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Ryhmässä toimiessaan lapset harjoittelevat leikin kautta sosiaalisia taitoja, luovat ystävyysuhteita sekä oppivat keskustelemaan ja neuvottelemaan yhteisistä asioista. Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lapsen aiemmat kokemukset, mielenkiinnon kohteet ja osaaminen. Lapset otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin omien valmiuksiensa mukaisesti.

Katsomuskasvatus

Katsomuskasvatuksen tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin kehittymistä. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamatonta toimintaa. Sitouttamattomuus tarkoittaa, että katsomuksia tarkastellaan tasaveroisina arvottamatta niitä. Lapsiryhmässä läsnä oleviin uskontoihin ja muihin katsomuksiin tutustaan yhdessä esimerkiksi perheiden juhlien, tapojen ja perinneleikkien kautta. Uskonnottomuutta tarkastellaan muiden katsomusten rinnalla.

Lapsella on oikeus koskemattomuuteen

Suomessa laki kieltää lapsen fyysisen rankaisemisen, lapsella on oikeus koskemattomuuteen. Suomessa tyttöjen ja naisten sukuelinten ympärileikkaus eli silpominen on rangaistavaa rikoslain pahoinpitelyä koskevien säännösten nojalla. Ympärileikkaus on poikien osalta tarkoin säädeltyä.

Henkilöstöllä on velvollisuus puuttua ja keskustella asiasta vanhemman tai tarvittavan viranomaistahon kanssa, jos esimerkiksi ilmenee kunniaan liittyvää väkivaltaa.

Varhaiskasvatukseen voi osallistua eri tavoin

Lapsen vanhempi voi hakea lapselleen paikkaa haluamastaan toimintamuodosta: päiväkodista, perhepäivähoidosta tai avoimesta varhaiskasvatuksesta. Esiopetusta järjestetään kaikille 6-vuotiaille lapsille.

Päiväkodissa lapsi toimii ryhmässä. Päiväkotiryhmän toiminnasta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja. Lisäksi päiväkodeissa työskentelee varhaiskasvatuksen sosionomeja ja varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Lapsiryhmän koko voi olla 8–21 riippuen lasten iästä. Lapsiryhmässä työskentelee yleensä kolme työntekijää.

Perhepäivähoitoa järjestetään esimerkiksi perhepäivähoitajan kotona tai ryhmäperhepäivähoitona kahden tai kolmen hoitajan yhteistyössä. Yhdellä perhepäivähoitajalla on hoidossa yleensä neljä lasta.

Avointa varhaiskasvatusta voidaan järjestää esimerkiksi leikkipuisto- tai kerhotoimintana, joka on ohjattua ja tavoitteellista kasvatustoimintaa muutama tunti kerrallaan. Vanhemmat voivat osallistua toimintaan.

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja tärkeä ajanjakso lapsen elämässä. Esiopetus on velvoittavaa ja maksutonta opetusta, johon lapsi osallistuu vuotta ennen koulun aloitusta. Kunnat järjestävät esiopetusta sen alueella asuville lapsille. Kunta voi järjestää myös perusopetukseen valmistavaa opetusta, jos lapsen kielitaito sitä edellyttää.

Päiväkodit ovat useimmiten avoinna kello 6.00–18.00 arkipäivinä. Joissain päiväkodeissa tai perhepäivähoidossa tarjotaan varhaiskasvatusta esimerkiksi vanhempien vuorotyön takia myös iltaisin, öisin tai viikonloppuisin. Koulujen loma-aikoina varhaiskasvatuksen toiminta-ajoissa saattaa olla poikkeuksia.

Varhaiskasvatuspaikan hakeminen ja maksut

Varhaiskasvatusta tarjotaan kunnallisena tai yksityisenä toimintana. Varhaiskasvatuspaikkaa haetaan neljä kuukautta ennen varhaiskasvatuksen tarvetta. Jos vanhempi työllistyy tai saa opiskelupaikan äkillisesti, tulee varhaiskasvatuspaikkaa hakea viimeistään kaksi viikkoa ennen kuin lapsi tarvitsee paikan.

Varhaiskasvatusmaksut määräytyvät perheen koon ja tulojen mukaan. Lisätietoa varhaiskasvatuksen toimintamuodosta, varhaiskasvatuspaikan hakemisesta ja maksuista saa omasta asuinkunnasta esimerkiksi verkkosivuilta. Tyypillisesti varhaiskasvatus aloitetaan viikon tai kahden tutustumisajalla yhdessä vanhemman kanssa, tutustumisaika lisää lapsen turvallisuudentunnetta.

Yhteistyö vanhempien kanssa

Vanhempien ja henkilöstön välinen hyvä yhteistyö on lapsen etu. Varhaiskasvatuksen aloituskeskustelu, tutustumisaika sekä päivittäiset kuulumiset ja säännölliset lapsen vasu - keskustelut luovat pohjaa luottamukselliselle yhteistyölle. Vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen esimerkiksi osallistumalla vanhempainiltoihin tai lapsiryhmän toimintaan. Vanhemmat voivat myös aina halutessaan antaa palautetta ja kertoa toiveita henkilöstölle.

Tulkin käyttö keskusteluissa

Tarvittaessa vanhemman ja henkilöstön välisiin keskusteluihin tilataan tulkki, jotta kaikki osapuolet ymmärtävät toisiaan ja voivat osallistua tasapuolisesti. Tulkki tulkkaa kaiken, mitä henkilöstö ja vanhempi keskustelevat. Tulkki on vaitiolovelvollinen ja puolueeton. Varhaiskasvatuksen henkilöstö tilaa tulkin selvitettyään ensin vanhemman äidinkielen ja murteen. Tulkkauspalvelu on vanhemmalle maksuton.

Lapsen tuki

Varhaiskasvatuksessa jokaisella lapsella on oikeus oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeen. Lasta tuetaan hänen yksilöllisten tarpeidensa mukaan osana ryhmän toimintaa. Tuki voi olla esimerkiksi pienryhmätoimintaa, kuvien tai apuvälineiden käyttöä tai lisäohjausta erilaisissa arjen tilanteissa. Tarvittaessa tuki voidaan toteuttaa myös pienryhmässä tai erityisryhmässä. Päiväkodissa voi työskennellä myös varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Tuesta keskustellaan aina vanhemman kanssa ja tarvittaessa siitä tehdään päätös.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Jokaiselle perhepäivähoidossa ja päiväkodissa olevalle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma eli lapsen vasu. Se on yhteisen keskustelun pohjalta laadittu suunnitelma, miten lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistetään osana lapsiryhmää. Henkilöstö, vanhempi ja lapsi laativat lapsen vasun yhdessä. Lapsen vasua arvioidaan säännöllisesti vanhemman kanssa vähintään kerran vuodessa.

Muut yhteistyötahot

Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä neuvolan sekä muiden tarvittavien terveydenhuoltoa ja sosiaalipalveluja järjestävien tahojen kanssa. Yhteistyöllä tuetaan lapsen hyvinvointia ja sitä kautta myös perheen hyvinvointia.

Lasta koskevien tietojen siirto

Henkilötiedot ovat tietoja, josta lapsen voi tunnistaa tai jotka käsittelevät esimerkiksi lapsen terveyttä tai käyttäytymistä. Henkilötiedot on pidettävä salassa. Lasta koskevien tietojen siirto neuvolan ja varhaiskasvatuksen välillä toteutetaan ensisijaisesti vanhemman kirjallisella suostumuksella, mutta tarvittaessa tietoa voi siirtää myös ilman vanhempien suostumusta. Yhteistyötä ja tiedonsiirtoa tehdään myös, kun lapsi siirtyy varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun.

Lapsen äidinkieli tai muu kotona puhuttava kieli

Äidinkielen osaaminen luo pohjaa muiden kielten oppimiselle. Lapset voivat puhua ja käyttää omia äidinkieliään varhaiskasvatuksessa, samalla kun he opettelevat suomea tai ruotsia. Lapsi voi oppia useita kieliä rinnakkain. Kun suomen tai ruotsin kielen osuus lisääntyy lapsen päivän aikana ja sen merkitys kasvaa, on tärkeää, että vanhemmat tietoisesti vahvistavat lapsen äidinkieliä. Vanhempi huolehtii kotona oman äidinkielen tai äidinkielten ylläpitämisestä. Hyviä keinoja tähän ovat esimerkiksi asioiden nimeäminen, laulaminen, tarinoiden kertominen, vieraileminen kirjastossa, lukeminen ja päivittäisistä tapahtumista keskusteleminen.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetus

Lapsen kielen kehitystä ja varhaiskasvatuksen opetuskielen eli suomen tai ruotsin oppimista tuetaan varhaiskasvatuksessa monipuolisesti. Kielen oppiminen tapahtuu päivän aikana leikinomaisesti

erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Lapsen toisen kielen oppimista seurataan säännöllisesti.

Perusopetukseen valmistava opetus

Osa kunnista tarjoaa esiopetuksessa perusopetukseen valmistavaa opetusta, jossa lapsi saa lisää aikaa ja opetusta suomen tai ruotsin kielen oppimiseen. Suomen tai ruotsin kielen opetus tapahtuu leikinomaisesti varhaiskasvatuksen keinoin.